

Nieuwe Britse blik op Duitse geschiedenis

Tentoonstelling: Germany - Memories of a nation

[Achtergrond](#) - 23 oktober 2014 - Auteur: Andreas Bolz

Het British Museum in Londen grijpt het 25-jarig jubileum van de val van de Muur aan voor een tentoonstelling over Duitsland. Gedeelde Duitse herinneringen uit 600 jaar geschiedenis, belichaamd in 200 objecten. Een uitdaging voor het inlevingsvermogen van de Britten. De Duitse pers reageert geveleid.

Geen land in Europa is voor de Britten zo onbegrijpelijk als Duitsland. Hoe maak je voor inwoners van een eilandnatie inzichtelijk wat het betekent om deel uit te maken van een politieke orde zonder vaste grenzen en centrale macht? Dat is de vraag die Neil MacGregor, directeur van het British Museum, zich heeft gesteld. Geen simpele klus.

In het geval van Duitsland is de uitdaging nog groter. De twee Wereldoorlogen in de vorige eeuw hebben ervoor gezorgd dat de Britse kennis van de Duitse geschiedenis wordt overheerst door deze conflicten. MacGregor geeft in een [interview in de Frankfurter Allgemeine Zeitung](#) aan dat hij "zijn hele leven het gevoel heeft gehad, dat de Britten door hun scholing en de mediale voorstelling niet in de gelegenheid waren zich voor te stellen hoe de wereld er vanuit het perspectief van een Duitser uit ziet".

De gelegenheid om het meest invloedrijke land van Europa te begrijpen, probeert hij zijn landgenoten met deze tentoonstelling, '[Germany - Memories of a nation](#)', te verschaffen. Het moment is niet willekeurig. 25 jaar na de val van de Muur - het jubileumjaar van Duitsland in zijn laatste incarnatie. De tentoonstelling is een reflectie op een aantal kernthema's die bepalend zijn voor het proces waarmee de Duitse natie uit een chaotisch en gefragmenteerd politiek verleden met onvoorstelbare culturele prestaties haar identiteit weet te vormen, zo staat in het persbericht.

Daarbij worden de verschrikkingen van het nazitijdperk niet gerelativeerd. De kennis van dit historische gegeven blijft de filter waardoor het Duitse verleden waargenomen wordt - het grote vraagteken, aldus MacGregor in de Frankfurt Allgemeine Zeitung. Hij nodigt de bezoeker uit om te kijken wat er door deze filter

zoal te zien is.

Goethe, Bauhaus en Buchenwald

De Duitse pers is lovend. De selectie die het British Museum bij elkaar heeft gebracht wordt uitzonderlijk genoemd, en de keuzes origineel. Zo ook het beginpunt: de Gutenberg-bijbel, waarmee de boekdrukkunst het levenslicht ziet, en niet een politieke gebeurtenis. MacGregor belicht juist culturele, economische en technologische mijlpalen: Martin Luther, die met zijn bijbelvertaling het moderne Duits uitvond, de renaissancekunst van Dürer, het beroemde portret van 'Goethe in der Campagna' van Tischbein, maar ook de Straatsburgse klok.

De tentoonstelling is thematisch, en niet chronologisch gearrangeerd, waardoor Goethe, Bauhaus, en het hek van concentratiekamp Buchenwald in één opstellingsruimte zijn samengebracht. Wat in de geschiedschrijving vaak als Duitse *Sonderweg* werd gepresenteerd - die veronderstelt dat Duitsland in de negentiende eeuw een speciale ontwikkeling doormaakte, waarbij democratisering op grote schaal niet van de grond kwam en die zou hebben geleid tot de gruwelijkheden van het nationaalsocialisme - komt hier naar voren als een dilemma zonder verklaring, aldus MacGregor. Hoe verhouden deze culturele hoogtepunten en politieke dieptepunten zich tot elkaar?

De verschrikkingen van de twintigste eeuw worden weergegeven door de kunstwerken van hen die er getuige van waren en door objecten: het hek van Buchenwald, de zelfportretten van Käthe Kollwitz. De in Groot-Brittannië grotendeels onbekende naoorlogse verdrijving van miljoenen Duitsers uit

oostelijke regio's als Pommeren (hedendaags Polen) wordt verbeeld door een krakkemikkig bolderkarretje waarmee velen van deze Duitsers hun spullen mee sleepten. Ook het gedeelde Duitsland met haar tegengestelde ervaringen komt aan bod. De Volkswagen Kever vertegenwoordigt het Duitse *Wirtschaftswunder*. Een bord waarmee de demonstranten van 1989 liepen, herinnert aan de drang naar hereniging die uiteindelijk werkelijkheid werd.

Zelfkritiek

In ieder geval zal een eendimensionale voorstelling van Duitsland bij zoveel tegenstelling niet lang stand houden. In de Duitse pers werd de tentoonstelling unaniem lovend ontvangen: '[Liebesgrüsse aus London](#)', kopt Die Zeit; '[Und plötzlich is Deutschland ganz anders](#)', de Frankfurter Allgemeine Zeitung. MacGregor wordt lovend 'een tovenaar' genoemd die met 'lichte hand [...] een essay over de Duitse landen heeft ontworpen'. Geen vanzelfsprekendheid in een land dat met zo veel overgave en zelfkritiek de ongemakken uit het verleden levend houdt in haar hedendaagse identiteitspolitiek.

Op dat vlak ging het in Frankrijk vorig jaar nog mis, toen een [tentoonstelling in het Louvre](#) ter ere van het Duits-Franse vriendschapsjaar in de Duitse pers als cultuurpolitiek schandaal werd beoordeeld. De Fransen zouden Duitsland enkel op karikaturale en clichématige manier hebben begrepen. Het tijdvak, de keuze van de objecten en hun arrangement – alles stond in dienst van een verhaal dat als vanzelfsprekend alleen maar bij het nationaalsocialisme uit kon komen. Ondanks, of dankzij, de rel trok die tentoonstelling veel bezoekers.

De BBC zendt momenteel een gelijknamige 30-delige radiodocumentaire uit waarin MacGregor de complexe geschiedenis van Duitsland uiteenzet. In november verschijnt het boek *Germany – Memories of a Nation*. De tentoonstelling, eigenlijk dus een drieluik, is te zien van 16 oktober 2014 tot 25 januari 2015.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/8902/nieuwe-britse-blik-op-duitse-geschiedenis>